

Chernyaev V. V. Drepin V. V. Education static endurance future teachers by studying the physiology of muscle activity

In the article the need to develop a physiologically based program of professional and applied physical training of future teachers, based on the means and methods defined static endurance training.

Key words: professional and applied physical training, physiology of muscle activity, adaptation to physical activity, physical qualities.

Стаття надійшла до редакції 03.09.2012 р.

Прийнято до друку 26.10.2012 р.

УДК 378

О. М. Шовкопляс

**ОБҐРУНТУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ЕФЕКТИВНОГО
ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ
ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ДО ПРОФІЛАКТИКО-
КОРЕГУВАЛЬНОЇ РОБОТИ З ДОШКІЛЬНИКАМИ**

Підготовка майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до профілактико-корегувальної роботи з дошкільниками неможлива без організації та реалізації в практиці вищої професійної освіти тих умов, які дозволять підвищити її ефективність. Умови, в яких здійснюється професійна підготовка, пов'язані з психологічними, педагогічними та організаційно-методичними аспектами.

Психологічний аспект передбачає дослідження внутрішніх характеристик досліджуваного феномена, модельованого явища у внутрішніх структурах особистості з метою спрямованого впливу на них [1].

Педагогічний та організаційно-методичний аспекти передбачають зв'язок психологічного змісту з факторами і механізмами, що забезпечують бажаний розвиток процесів, явищ, властивостей. Вони передбачають виявлення і створення обставин, що забезпечують ефективність впливів [2].

Отже, стосовно ефективності формування готовності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до профілактико-корегувальної роботи з дошкільниками то вона залежить, більшою мірою, від низки педагогічних й організаційно-методичних умов. Ми не виключаємо присутності психологічного аспекту, він органічно включений в структуру кожної виокремленої умови.

Огляд наукової літератури свідчить, що наразі в педагогіці існують різні точки зору на проблему визначення необхідних і достатніх умов.

Аналіз специфіки професійної діяльності вихователя, освітнього стандарту, навчальних програм, досвіду роботи педагогічних факультетів Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, Бердянського державного педагогічного університету, та інших вишів України дозволив нам визначити комплекс педагогічних умов, реалізація яких забезпечує ефективне формування готовності майбутніх вихователів до профілактико-корективної роботи з дошкільниками: рівень мотиваційної та професійно-педагогічної спрямованості до діяльності вихователя; формування теоретико-методичних знань щодо розуміння сутності та механізмів роботи з дітьми з функціональними порушеннями ОРА. Включення до варіативної частини робочих навчальних планів підготовки бакалаврів спецкурсу „Профілактика та корекція функціональних порушень опорно-рухового апарату у дітей дошкільного віку”; оптимальне поєднання змісту, форм та методів навчання задля забезпечення цілісності системи фахової підготовки; застосування спеціального обладнання у процесі опанування методиками діагностики та корекції функціональних порушень ОРА у дошкільників; включення до змісту педагогічної практики завдань, що формують у студентів уміння здійснювати профілактично-корективну роботу з дітьми, що мають функціональні порушення ОРА. Розглянемо їх більш детально.

Одна з ключових умов – забезпечення мотивації навчального процесу. Тому в студента необхідно розвивати здібності до самовиховання і самоосвіти, тобто надавати кожному з них перспективу внутрішнього росту. З цією метою доцільним є виконання різноманітних індивідуальних творчих завдань, які не є готовими педагогічними рецептами, а лише орієнтують студента в самостійних пошуках шляхів професійного становлення.

Що стосується професійно-педагогічної спрямованості до діяльності вихователя, то слід зазначити, що поняття „професійна спрямованість” є інваріантним. Так, Н. Єлаєв і М. Добринін, вважають, що це – інтерес до професії, нахил до певного виду діяльності; О. Землянська – єдність почуття й прагнення до оволодіння професією; Г. Кашканова – система захоплень, бажань, інтересів, нахилів, ідеалів, світосприймань і переконань особистості; Ю. Вавілов – комплекс вибірних за важливістю й емоційно-вольових ставлень особистості до професії установок; В. Кривенюк – вибірне ставлення до професії.

Отже, професійна спрямованість майбутнього вихователя – це мотивація до професії, головне в якій – орієнтація на розвиток дитини, що має в собі не тільки любов до дітей. Насамперед, це прагнення стати висококваліфікованим фахівцем, що допомагає подолати труднощі на цьому шляху. Спрямованість виявляється й у професійній життєдіяльності, в окремих педагогічних ситуаціях, у логіці поведінки, у загальних проявах особистості тощо.

Формування професійної спрямованості майбутнього вихователя до профілактично-корективної роботи передбачає комплексну

організаційно-педагогічну й психолого-педагогічну дію на його особистість.

Результатом такого впливу є:

- формування культури, соціальних властивостей особистості, її психофізичних якостей і рухових здібностей, потреб у самовихованні й самовдосконаленні, необхідних і достатніх для успішного, необмеженого виконання професійних функцій, культури розумової праці;

- ініціативне й компетентне використання засобів фізичного виховання у профілактично-корективній роботі з дітьми, зміцненні їх здоров'я, організації діяльності, цікавого дозвілля, активного відпочинку тощо.

Наступна педагогічна умова – формування теоретико-методичних знань щодо розуміння сутності та механізмів роботи з дітьми з функціональними порушеннями ОРА. Включення до варіативної частини робочих навчальних планів підготовки бакалаврів спецкурсу „Профілактика та корекція функціональних порушень опорно-рухового апарату у дітей дошкільного віку”, що передбачає збагачення інформаційного поля майбутнього вихователя, яке розглядається вченими-педагогами й психологами як суб’єктивне відображення інформації у свідомості студента.

Обґрунтовуючи необхідність збагачення інформаційного поля студентів-майбутніх вихователів, ми виходили з того, що у змісті їх підготовки сьогодні не існує теоретичного курсу „Профілактика та корекція функціональних порушень ОРА у дітей дошкільного віку”, хоча деякі аспекти підготовки до профілактичної й корективної роботи розглядаються окремими дисциплінами, але опосередковано.

Аналіз робочих програм дисциплін, що передбачені навчальним планом підготовки бакалаврів спеціальності „Дошкільна освіта” показав, що питання роботи з дітьми з функціональними порушеннями ОРА певно мірою розглядаються у змісті тільки незначної кількості дисциплін.

У навчальній дисципліні „Теорія та методика фізичного виховання дітей дошкільного віку” в темах:

- „Завдання та засоби фізичного виховання дітей дошкільного віку” (в групі оздоровчих завдань виділяється завдання формування правильної постави й склепіння стопи, а одним із засобів вирішення цього завдання виступають корегуючі вправи);

- „Основні форми роботи з фізичного виховання у дошкільних навчальних закладах” (розглядається структура гігієнічної гімнастики з елементами корекції, особливості її проведення в різних вікових групах);

- „Організація та керівництво системою фізичного виховання в ДНЗ” (в контексті питання „Методика діагностики рухової підготовленості й стану здоров'я дітей дошкільного віку” охарактеризовано види порушень постави й методи їх діагностики).

У дисципліні „Оздоровчі технології та діагностичні методики у фізичному вихованні дітей дошкільного віку” в основному розглянуто

питання впровадження нових оздоровчих технологій у практику ДНЗ і методи діагностики фізичного розвитку та фізичної підготовленості дітей дошкільного віку.

У навчальній дисципліні „Методика викладання в спецмедгрупах та техніка масажу”, яка вивчається в межах спеціалізації „Фізичне виховання” до змісту теми „Масаж при захворюваннях ОРА”, додано питання „Техніка масажу при плоскостопості та сколіозі”.

Такий стан справ призводить до того, що кожен викладач засобами одного навчального предмета, „закладає” лише окремих елементів у формування готовності майбутніх вихователів до роботи з дітьми з функціональними порушеннями ОРА, породжуючи тим самим певні суперечності:

– між „уривчастими” знаннями, які отримує студент під час вивчення різноманітних дисциплін та необхідністю їх комплексного застосування у своїй здоров’язберігаючій діяльності;

– між необхідністю синтезувати, інтегрувати знання профілактично-корективної діяльності, скласти їх у цілісну картину й вузькоспеціалізованим підходом до змісту матеріалу з різних дисциплін, а також порушенню єдності у викладанні окремих питань.

Відсутність системності й послідовності у викладі навчального матеріалу негативно впливає на формування готовності майбутніх вихователів до роботи з дітьми з функціональними порушеннями ОРА навіть на рівні теоретичних знань. Вихід із такої ситуації вбачаємо в реалізації інтегративного підходу в підготовці майбутніх вихователів до роботи з дітьми з функціональними порушеннями ОРА.

Ми досліджували питання інтеграції навчальних дисциплін: міжпредметні зв’язки, дидактичний синтез (спільні ідеї) й цілісність (створення нової дисципліни на зламі існуючих). Найбільш прийнятним для вироблення готовності майбутніх вихователів до роботи з дітьми з функціональними порушеннями ОРА вважаємо дидактичну інтеграцію на рівні міжпредметних зв’язків.

Генералізуючу (узагальнювальну, системоутворювальну) роль у процесі формування готовності майбутніх вихователів до роботи з дітьми з функціональними порушеннями ОРА ми відводимо спецкурсу „Профілактика та корекція функціональних порушень опорно-рухового апарату у дітей дошкільного віку”.

Наступною педагогічною умовою є оптимальне поєднання змісту, форм та методів навчання задля забезпечення цілісності системи фахової підготовки. Ефективність засвоєння знань студентами залежить не лише від методів і прийомів навчання, а й від форм організації навчальної роботи. Сукупність форм і методів створює єдиний дидактичний комплекс, функціонування якого підпорядковане об’єктивним психолого-педагогічним закономірностям навчального процесу. Причому кожна форма, вирішує конкретні завдання.

Відповідно до Закону України „Про вищу освіту” (Стаття 43) сучасні ВНЗ проектують навчальний процес студентів на базі поєднання різних форм його організації. Основними серед них називають: лекції, практичні, семінарські, лабораторні заняття, спецкурси, спецсемінари, педагогічні практики, консультації, колоквиуми, виконання контрольних, курсових і дипломних досліджень тощо [3].

Під час розробки методів формувального впливу ми використовували окремі положення з дослідження Р. Низамова, який розмежовує форми навчання, форми контролю й оцінки знань, умінь і навичок студентів, а також форми науково-дослідної роботи. Учений наголошує, що „класифікація форм навчання залежить від положення про складний діалектичний характер процесу навчання та має два розгалуження: управлінсько-організаційна діяльність викладача й навчально-пізнавальна діяльність студентів” [5].

На нашу думку, поєднання різних форм організації навчання у процесі підготовки майбутніх вихователів до роботи з дітьми з функціональними порушеннями ОРА дасть змогу студентам комплексно розв’язувати завдання з навчальної, виховної і наукової роботи, міцно й свідомо засвоювати знання, оволодівати основами педагогічної майстерності.

У професійній підготовці майбутніх вихователів дітей дошкільного віку у Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка, Бердянському державному педагогічному університеті було використано традиційні форми організації педагогічного процесу, що застосовуються в сучасних ВНЗ: лекції, семінарські, практичні, лабораторні, консультації, екскурсії, навчальна, виробнича (педагогічна) практика, самостійна робота, а також форми контролю, обліку й оцінки знань, умінь і навичок студентів й організація їх науково-дослідної роботи: наукові гуртки, проблемні гуртки, студентські наукові товариства тощо. Під час вибору форм і методів професійної підготовки майбутніх вихователів до роботи з дітьми з функціональними порушеннями ОРА орієнтувалися на їх оптимальне поєднання, а не на механічне застосування в кожній педагогічній ситуації.

За спрямованістю, близькою до практикуму, формою практичної підготовки є лабораторні заняття. У процесі їх проведення реалізовувалася ще одна умова – застосування спеціального обладнання у процесі опанування методиками діагностики та корекції функціональних порушень ОРА у дошкільників. Лабораторні заняття проводились у спеціально обладнаному спортивному залі, де було створено умови для ознайомлення з методиками діагностування й корекції порушень ОРА (діагностування – пантограф, сколіозометр Біллі-Кірхгофера, поставометр „МП”, ростомір, дзеркальна стінка тощо; корекція – „Доріжки здоров’я”, гімнастичні палиці, м’ячі-футболи, шведська стінка тощо), моделювання педагогічних ситуацій. Такі види робіт дають можливість майбутнім вихователям самостійно оволодіти основами медико-педагогічного

контролю за поставою, ознайомитись зі змістом спеціальних фізичних вправ, спрямованих на профілактику порушень постави, а також методикою проведення корегуючої гімнастики для дітей дошкільного віку з різними видами порушень постави й плоскостопістю.

Таким чином, на лабораторному занятті студенти практично підтверджували певні теоретичні положення окремої навчальної дисципліни, набували практичних навичок роботи. Умови проведення лабораторних занять наближалися до умов реального ДНЗ.

Під час експериментального навчання ми не відчували труднощів у проведенні індивідуальних консультацій на старших курсах, адже студенти вже мали звичку консультуватись з викладачем. Проте викладач повинен постійно стежити за рівнем засвоєння матеріалу студентами групи, і якщо деякі студенти „відстають” – запрошувати їх на додаткові консультації, усувати причини й прогалини в знаннях.

В нашому експериментальному дослідженні було використано такі види самостійної роботи: написання рефератів, письмових повідомлень, розробка змісту консультацій для батьків, створення спеціальних програм корекції відповідно до видів функціональних порушень ОРА, розробка комплексів корегуючих вправ тощо.

Отже, поєднання різних форм організації навчання у ВНЗ дає змогу студентам комплексно розв'язувати завдання з навчальної, виховної і наукової роботи, міцно й свідомо засвоювати знання, оволодівати основами педагогічної майстерності. Слід зазначити, що при правильному виборі викладачем форми організації заняття й видів діяльності студентів можна відпрацювати з ними значну кількість дій, що входять до складу майбутніх функціональних обов'язків вихователя.

До педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів ДНЗ до профілактично-корегувальної роботи необхідно віднести ще одну важливу умову: включення до змісту педагогічної практики завдань, що формують у студентів уміння здійснювати профілактично-корегувальну роботу з дітьми, що мають функціональні порушення ОРА, яка забезпечує реалізацію одного з провідних принципів підготовки фахівця у вищій школі – єдність теорії й практики. Така єдність обумовлюється змістом навчально-методичної практики, яка проходить на базі дошкільних навчальних закладів.

Професійну підготовку майбутнього вихователя бажано спрямовувати на формування умінь самостійно вчитися, самовдосконалюватися. Адже від такого фахівця чекають професіоналізму в діяльності, відповідального й творчого ставлення до своєї праці.

У процесі формування педагогічної відповідальності майбутнього педагога педагогічна практика розв'язує наступні завдання: забезпечує фундаментальний науковий всебічний розвиток особистості; позитивно впливає на психолого-педагогічну підготовку; сприяє виробленню умінь та навичок професійної діяльності, що дозволить одразу після закінчення ВНЗ включитися у професійну діяльність; формує розуміння необхідності

володіти навичками неперервної освіти; розвиває здібності спілкуватися з дітьми їх батьками та колегами.

Виходячи з вищезначеного, ми включили до змісту програми навчально-методичної практики з фізичного виховання для студентів IV курсу спеціальності „Дошкільна освіта” доповнення у вигляді додаткових завдань:

– оцінка стану ОРА й виявлення порушень постави, плоскостопості у дітей закріпленої групи;

– аналіз наявності фізкультурного обладнання у дошкільному закладі для здійснення профілактико-корегувальної роботи з дітьми;

– планування й проведення різних форм роботи з дітьми, що мають функціональні порушення ОРА;

– здійснення просвітницької роботи серед батьків [6].

Таким чином, реалізація визначених педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів ДНЗ до роботи з дітьми, що мають функціональні порушення ОРА, дозволить, по-перше, сформувати мотиваційну готовність до здійснення такої роботи; по-друге, повідомити студентам знання про найбільш поширені у дітей порушення системи руху, їх діагностику, особливості добору й методичку проведення корегуючих вправ; по-третє, сформувати практичні уміння оцінки стану хребта, м'язів і склепіння стоп дошкільників, проведення різних форм корегуючої роботи з дітьми й просвітницької роботи з батьками. Високий рівень готовності майбутніх вихователів до роботи з дітьми з функціональними порушення ОРА сприятиме поліпшенню здоров'язберігаючої роботи у сучасному ДНЗ.

Список використаної літератури

- 1. Бегидова С. Н.** Психолого-педагогические условия реализации акмеологического подхода в профессиональном образовании [Электронный ресурс] / С. Н. Бегидова, С. А. Хазова // Вестник Адыгейского государственного университета: сетевое электронное научное издание. – Адыгея, 2008. – Режим доступа : http://vestnik.adygnet.ru/files/2008.3/686/begidova2008_3.pdf. – Заголовок с экрана.
- 2. Ганин Е. А.** Педагогические условия использования современных информационных и коммуникационных технологий для самообразования будущих учителей [Электронный ресурс] / Е. А. Ганин // Международная конференция-выставка „Информационные технологии в образовании”. – Москва, 2003. – Режим доступа : <http://ito.edu.ru/2003/VII/VII-0-1673.html>. – Заголовок с экрана.
- 3. Закон України „Про вищу освіту”** // Офіційний вісник України. – 2002. – № 8. – С. 1 – 43.
- 4. Навчальний процес у вищій педагогічній школі : навч. посіб. / за заг. ред. акад. О. Г. Мороза. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2001. – 337 с.**
- 5. Низамов Р. А.** Формы и методы обучения в вузе / Р. А. Низамов // Вопросы вузовской педагогики и методики. – Казань, 1991. – С. 36 – 41.
- 6. Шовкопляс О. М.** Удосконалення навчально-методичної практики з

фізичного виховання в системі підготовки майбутніх вихователів дітей дошкільного віку / О. М. Шовкопляс // Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету: Оновлення змісту форм та методів навчання в закладах освіти : зб. наук. пр. – Вип. 2 (45). – Рівне : РДГУ, 2011. – С. 165 – 168.

Шовкопляс О. М. Обґрунтування педагогічних умов ефективного формування готовності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до профілактико-корегувальної роботи з дошкільниками

У статті подані обґрунтування та детальна характеристика педагогічних умов формування готовності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до профілактико-корегувальної роботи з дошкільниками

Ключові слова: педагогічні умови, профілактико-корегувальна робота, майбутні вихователі, діти дошкільного віку.

Шовкопляс О. Н. Обоснование педагогических условий эффективного формирования готовности будущих воспитателей дошкольных образовательных учреждений к профилактико-корректирующей работе с дошкольниками

В статье представлены обоснование и подробная характеристика педагогических условий формирования готовности будущих воспитателей дошкольных образовательных учреждений к профилактико-корректирующей работе с дошкольниками.

Ключевые слова: педагогические условия; профилактико-корректирующая работа; будущие воспитатели, дети дошкольного возраста.

Shovkoplyas O. M. Rationale Pedagogical Conditions of the Preparedness of Future Educators Pre-schools to Preventive-adjusting Work With Pre-schoolers

The article presents the rationale and detailed description of Pedagogical conditions of formation of future teachers of preschool education for prevention, adjusting work with preschool.

Key words: teaching conditions, prevention, corrective work, future educators, preschool children.

Стаття надійшла до редакції 20.07.2012 р.

Прийнято до друку 26.10.2012 р.